

Hyvinvoinnin vuosiraportti 2021

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2021

- 1 Johdanto
- 2 Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima
- 3 Väestöryhmät ja indikaattorit
 - 3.1 Lapset ja lapsiperheet
 - 3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset
 - 3.3 Työikäiset
 - 3.4 Ikäihmiset
- 4 Tavoitteet ja niiden arviointi
- 5 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2022

- 6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 7 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 8 Suunnitelman laatijat
- 9 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2021

1 Johdanto

Kunnan tulee edistää kuntalain mukaan asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä.

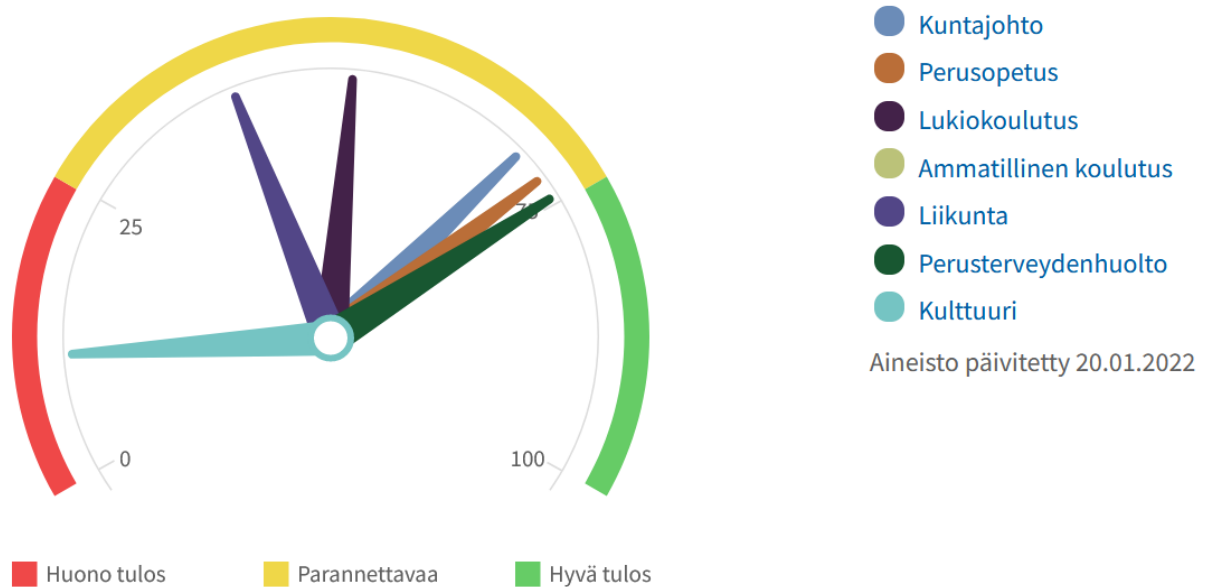
Terveydenhuoltolaki velvoittaa kunnan seuraamaan asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä tehtyjä toimenpiteitä. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain sekä kerran valtuustokaudessa on valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Hämeenkyrön viimeisin laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma on hyväksytty vuosille 2021-2025. Laajan hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman painopisteet tulevat Pirkanmaan alueellisesta laajasta hyvinvointikertomuksesta. Painopisteet ovat elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia, osallisuus ja vaikuttaminen, turvallinen elinympäristö sekä vaikuttavat palvelut. Jokaiseen painopisteeseen on asetettu tavoitteita alueellinen laaja hyvinvointikertomus pohjana sekä huomioitu Hämeenkyrön omat indikaattoritiedon osoittamat kehittämisen kohteet. Jokaiseen tavoitteeseen on laadittu suunnitelma toimeenpanoon sekä arvioiti.

Vuosiraportissa kuvataan väestön hyvinvoinnin tilaa kyseisenä vuonna sekä raportoidaan asetettujen painopisteiden mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Hämeenkyrön kuntastrategiassa yhteinen visio on tehdä asukkaiden hyvinvointi mahdolliseksi luonnonläheisessä kunnassa. Hyvinvoiva hämeenkyröläinen on yksi päämäärä ja sen kautta on asetettu tavoitteita hyvinvoinnin edistämiseksi. Strategian tavoitteet näkyvät vuosittain talousarvion tavoitteissa. Vuoden 2019 aikana kuntaan on nimetty uusi hyvinvointikoordinaattori ja hyvinvointiryhmä. Hyvinvointityötä on kehitetty samansuuntaisesti talousarvioprosessin kanssa.

Koko kunnan terveyden edistämisen aktiivisuutta mitataan TEAviisari -palvelulla. Se kuvaa kunnan organisaation aktiivisuutta edistää kuntalaisten terveyttä itsearvion mukaan. Palvelun tuottaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). TEAviisari työkalu sisältää kysymyksiä eri sektoreiden toiminnasta. Kysymyksillä kartoitetaan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilan seurantaan, työhön kohdistettuja resursseja, tiedolla johtamista, indikaattoritiedon seurantaan, poikkipohjallista yhteistyötä sekä johtamista kokonaisuudessaan. Hämeenkyrössä vuonna 2021 erityisesti perusopetus sekä perusterveydenhuolto ovat hyvällä tasolla suhteessa koko maan terveydenedistämisen aktiivisuuden tasoon.

Kaikki sektorit : Hämeenkyrö 2021

Pisteet	Hämeenkyrö	Koko maa
Kaikki sektorit	55	68
Kuntajohto	69	78
Perusopetus	72	66
Lukiokoulutus	52	66
Ammatillinen koulutus	..	63
Liikunta	41	72
Perusterveydenhuolto	74	65
Kulttuuri	11	66

Pisteet	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Kaikki sektorit	55	56	58	67	67	65	71	70
Kuntajohto	69	..	66	..	84	..	72	..
Perusopetus	..	..	72	..	69	..	65	..
Lukiokoulutus	..	52	..	72	..	64	..	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..	..	..	..
Liikunta	..	41	..	30	..	57	..	57
Perusterveydenhuolto	..	74	..	69	..	62	..	78
Kulttuuri	11	..	20	..	..	..	..	..

Vuosiraportissa käytetty indikaattoritieto on saatu Sotkanetin tietokannasta sekä eri palvelualueiden omista tilastoista. Kouluterveyskysely tuottaa tietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen

tarpeisiin vastaavuudesta. Kyselyyn vastaavat perusopetuksen alakoulujen 4. ja 5. luokan oppilaat, yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaat, lukiokoulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelija sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi. Uusimmat tulokset ovat vuodelta 2021.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (hyte-kerroin) määrittää kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Tämän kertoimen perusteella määräytyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuus eli kannustin vuodesta 2026 alkaen. Kunnan hyte-työn tilannetta ja edistymistä seurataan prosessi- ja tulosindikaattoreiden perusteella. Nämä liittyvät kunnan johtoon, perusopetukseen, liikuntapalveluihin sekä kuntalaisten hyvinvoinnin tilan muutosta kuvaaviin indikaattoreihin. Kuntien asukaskohtainen rahoitus vaihtelee arviolta 7,7 euron ja 21,80 euron välillä/asukas, mediaanin ollessa n. 16,25 euroa. Raha ei ole korvamerkittyä. Laadukas ja laaja-alainen hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyö on on siis edellytys hyvälle hyte-kertoimelle. Hämeenkyrön hyvinvointisuunnitelmassa on huomioitu tämänhetkiset hyteindikaattorit.

2 Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima

Hämeenkyrössä oli 10 335 asukasta vuoden 2021 lopussa Tilastokeskuksen antaman ennakkotiedon mukaan. Vuotta aiemmin hämeenkyröläisiä oli 10 344. Väkiluku laski 9 (60) hengellä.

Muutosprosentti oli -0,09 (-0,6). Väkiluvussa ollaan tällä hetkellä vuoden 2008-2009 tasossa.

Vuonna 2021 Hämeenkyröön syntyi tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan 92 (82) lasta ja 111 (93) hämeenkyröläistä kuoli. Vuonna 2021 kuntaan muutti muista kunnista 546 (526) henkilöä, kunnasta pois 563 (578), muista maista 31 (16) ja muihin maihin 2 (14) henkilöä.

Hämeenkyrön kunnan talous kääntyi tulokseltaan negatiiviseksi vuoden 2021 tilinpäätökseen. Korona-ajan tilinpäätöksien vertailukelpoisuutta normaalivuosiin verrattuna hankaloittaa saadut runsaat koronatuotot, jotka saivat vuoden 2020 tuloksen positiiviseksi. Kunta teki vuoden 2021 alkuvuonna talouden tasapainotusohjelman. Syksyllä heti uuden valtuustokauden alusta aloitettiin talouden sopeuttamisohjelman tekeminen konsultin tuella.

3 Väestöryhmät ja indikaattorit

Hämeenkyrön väestö jakautuu kymmenenvuotisikäryhmittäin alla olevan taulukon mukaisesti.

Tiedot ovat tilastokeskuksen tietokannasta 31.12.2021 tilanteen mukaan.

0-9 vuotiaat	1 129 (v. 2019 1 154)
10-19 vuotiaat	1 250 (1 267)
20-29 vuotiaat	691 (726)
30-39 vuotiaat	1 197 (1 201)
40-49 vuotiaat	1 283 (1 296)
50-59 vuotiaat	1 538 (1 572)
60-69 vuotiaat	1 460 (1 454)
70-79 vuotiaat	1 157 (1 101)
80-89 vuotiaat	509 (510)
90-99 vuotiaat	127 (121)
100 vuotta täyttäneet	3 (2)

Asuntokuntia Hämeenkyrössä on vuoden 2020 tilaston mukaan ollut 4 788 (4785). Lapsiperheitä on 38,4 % (39,4 %) kaikista asuntokunnista. Lapsiperheistä yhden vanhemmat perheitä oli 20,8 %

(20,4%). Toimeentulotukea lapsiperheistä on saanut 7,7 % (7,1%). 75 vuotta täyttäneiden asutokuntien osuus kaikista asutokunnista on puolestaan 17,2 %. Yhden hengen asutokuntia hämeenkyrössä on tilastoitu olevan 39,1 % kaikista asutokunnista.

20 vuotta täyttäneistä hämeenkyröläisistä keskiasteen koulutuksen on saanut 48,4 % ja korkeasteen koulutuksen 24 %. Muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuus /1000 asukasta on 17,8.

Poliisin tietoon tulleita vaarantamisia, rikoksia ja rikkomuksia raportoidaan tilastoissa tapausten lukumäärä / 1000 asukasta. Tapaukset on koottu alla olevaan taulukkoon. Tapaukset kirjataan tekopaikan mukaan. Suuri osa tapauksista ei tule poliisin tietoon ja eivät siten näy tilastoissa.

	2019	2020
Poliisin tietoon tulleet eräät liikenne-rikokset / 1 000 asukasta (Mukaan on laskettu seuraavat liikenne-rikokset: - törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, - rattijuopumus, - törkeä rattijuopumus, - vesi-, ilma- tai junaliikennejuopumus, - kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle, - liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla - kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta.)	17,3	19,9
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta	4,7	5,2
Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta	5,8	7,0

Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset / 1 000 asukasta	517,9	113,4
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta	16,6	22,2
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta	4,7	7,3

Meneillään oleva Hämeenkyrön väylän rakentaminen on vaikuttanut liikennejärjestelyihin ja niistä on tiedotettu laajasti eri kanavissa, jotta liikenneturvallisuus on saatu taattua.

Kaiken ikäisiä kuntalaisia toimii erilaisissa yhdistyksissä ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi Hämeenkyrössä tehdään yhteistyötä yhdistysten kanssa. Hämeenkyrön vapaaehtoiset Rönsy Ry:llä on ollut merkittävä vastuu vapaaehtoistyön koordinoimisessa sekä yhdistyskentän kokoamisessa. Rönsy ylläpitää Internet sivuillaan listaa yhdistyksistä sekä sähköpostituslistaa yhdistyksille tiedottamiseen. Kaiken kaikkiaan Hämeenkyrössä toimii yhdistysrekisterin mukaan 192 yhdistystä (Haku tehty 28.3.2022). Jatkossa kunnan rooli vahvistuu, kun kuntaan saadaan yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnankoordinaattori. Erilaiset yhdistykset tekevät yhteistyötä monin eri tavoin kunnan eri palvelualueiden kanssa. Yhteistyötä yhdistysten ja kunnan välillä sekä erilaisten yhdistysten keskinäistä yhteistyötä pyritään jatkossa lisäämään. Tekeillä on mm. yhdistisyhteistyön ohje.

Yhdistystoiminnan elinvoimaisuuden tukemiseksi Rönsy ry ja Hämeenkyrön Yrityspalvelut oy toteuttivat Leader Joutsenten reitin rahoittaman Yhteisen tekemisen tie -esiselvityshankkeen 511/2021. Hankkeen tarkoituksena oli kartoittaa ja tukea paikallisten yhdistysten yhteistyötä, toimintaa ja tilatarpeita. Kartoitusten ja kaikille avoimien työpajojen avulla luotiin yhdessä Yhteisötilatoimintamalli. Tiloille on selvä kysyntä, sillä hankkeen aikana yhteisöjen käytössä ollut tilaa varattiin yhteensä 194 kertaa 22 eri toimijan tarpeeseen. Kaikille yhteisöille yhteisen tilan saaminen käyttöön on työn alla.

Hämeenkyrössä tehdään vapaaehtoistoimintaa monien eri yhdistyksien kautta.

Vapaaehtoistoiminnan muotoja sekä toimijoita on Hämeenkyrössä hyvin erilaisia. Vapaaehtoisina toimivat kaiken ikäiset. Nuoremmilla toiminta painottuu oman harrastustoiminnan ympärille ja työikäisille tyypillisintä on osallistua perheen lasten harrastustoiminnan eri tehtäviin. Eläkeiässä puolestaan aikaa osallistua on enemmän ja heillä toiminta suuntautuu kodin ulkopuolelle muiden auttamiseen. Korona vaikutti yhä vapaaehtoistoiminnan kenttään sekä toimijoiden että tapahtumien vähenemisenä. Toisaalta muiden harrastusten ollessa tauolla, vapaaehtoisena toisten auttaminen nousi tärkeäksi ja merkitykselliseksi anniksi arkeen.

Vapaaehtoistoiminnan ammatillista koordinointia (Hämeenkyrön vapaaehtoiset Rönsy ry:n Verkonkutojien kunta -hankkeessa (2018-2020) luotu malli) jatkettiin ja ylläpidettiin vuonna 2021 Rönsy ry:n toimesta yhteistyössä Hämeenkyrön kunnan ja Hämeenkyrön Yrityspalveluiden kanssa heillä työkokeilussa olleen vapaaehtoistoiminnankoordinaattorin toteuttamana. Ammatillista koordinointia ohjaa arvot osallisuus, luotettavuus ja tasavertaisuus. Tavoitteena on lisätä hämeenkyröläisten hyvinvointia, lisätä osallistumismahdollisuuksia ja yhteisöllisyyden tunnetta. Keskeinen kysymys toiminnalle on mitä sinä haluat?. Jokaiselle toimijalle pyritään löytämään omanlainen tapa osallistua. Jatkossa ammatillinen koordinointi vakiinnutetaan kunnan tehtäväksi, mikä lisää toiminnan pysyvyyttä sekä mahdollistaa jo luotujen laajojen verkostojen ylläpitoa ja yhteistyön lisäämistä joka sektorilla.

Tarkkaa tietoa vapaaehtoistoimintaan käytetystä ajasta ei ole mahdollista saada vapaaehtoistoiminnan moninaisuuden vuoksi. Yksi vapaaehtoinen osallistuu vain yhden teon verran vuodessa, toinen muutaman kerran kuukaudessa, kun taas kolmas saattaa osallistua toimintaan päivittäin. Jokainen teko on kuitenkin yhtä arvokas ja osallistumisen keskeinen kriteeri on tehdä itselle mielekästä ja itselle sopiva määrä. Vuoden 2021 aikana vapaaehtoistoiminnankoordinaattorille tuli 74 erilaista avunpyyntöä (mm. ystävätoiminta, ulkoilu, saattoapu, riksapyörä). Avunpyyntöihin pystyttiin vastaamaan yli 90 prosenttisesti 62 eri vapaaehtoisen voimin. Rönsy ry:n toiminnassa mukana olevien tuntikirjanpitoa pitäneiden vapaaehtoisten keskimääräinen toiminta-aika oli n. kuusi tuntia kuukaudessa.

Vapaaehtoistoimintaantoinintaan käytetyn ajan vaihteluväli eri toimijoiden välillä oli suuri. Ikäihmisille annettava digiohjaus on yksi iso vapaaehtoistoiminnan muoto, jota toteuttaa Hämeenkyrössä useampi yhdistys. Rönsy ry:n vapaaehtoisten antamat digiohjaukset ikäihmisille

aloitettiin koronarajoitusten hellitettyä toukokuussa ja niitä järjestettiin loppuvuoden aikana yht.28 kertaa, yksittäisiä ohjauskertoja oli 64.

3.1 Lapset ja lapsiperheet

Lasten ja lapsiperheiden ryhmästä suuri osa käyttää kunnan palveluja ja siten tietoa saadaan ikäryhmästä paljon. Varhaiskasvatus, perusopetus sekä sosiaali- ja terveystalvelut kohtaavat kaikki kunnan lapset ja lapsiperheet palvelujen eri muodoissa. Hämeenkyrössä varhaiskasvatukseen osallistui 52 % alle kolmevuotiaista ja 98 % yli kolmevuotiaista lapsista vuonna 2020.

Perusopetukseen osallistuu oppivelvollisena koko ikäluokka.

Ikäluokkien pientyessä on kunnan varhaiskasvatusikäisten lasten määrä myös laskussa. Alla olevassa taulukossa on kuvattu varhaiskasvatusikäisten lasten määrä kunnassa sekä osallistumisaste varhaiskasvatukseen. Ikäluokkien pienenemisestä huolimatta yhä useampi lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen yli 3- vuotiaista lapsista. Korkeaan osallistumisasteeseen on Hämeenkyrössä vaikuttanut osallistuminen 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluihin ja toimintaa jatkettiin kunnassa myös vuonna 2021. Osallistuminen varhaiskasvatukseen nähdään merkittävänä tekijänä lapsen myöhemmälle oppimiselle, kehitykselle sekä vaikutus perheiden sosioekonomisten erojen tasaamisessa. Varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukemisessa ja ohjaamisessa muihin palveluihin nähdään oleellisena. Varhaiskasvatukseen osallistuminen edistää tukea tarvitsevien lasten tuen toteuttamista merkittävästi. Kaikista varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista resurssia vaativa tuen tarve on n. 14 % lapsista. Resurssilla tarkoitetaan lapsiryhmän pienentämistä tai ryhmäohjaajan palkkaamista.

	Mahnala ja Pinsiö	Heinijärvi	Kyröskoski	Kirkonkylä	Turvakielto	Lasten lkm yhteensä
Synt. vuosi	lasten lkm	lasten lkm	lasten lkm	lasten lkm		
2022	2	0	1	1		4

	2021	21	13	31	31		96
	2020	14	10	32	20		76
	2019	26	13	24	32		95
	2018	17	15	24	31	1	88
	2017	27	13	33	38		111
	2016	27	17	31	39	1	115
	0-5 v.	132	81	175	191	2	585
	2015	28	15	32	40		115
	Yht.	160	96	207	231	2	700

Varhaiskasvatusikäiset lapset asuinpaikan mukaan; 4.2.2022, Effic

vuosi	lasten kokonaismäärä	osallistuminen varhaiskasvatukseen alle 3 v.	osallistuminen varhaiskasvatukseen yli 3 v.
2020	516 lasta	52 %	98 %
2019	567 lasta	57 %	94 %
2018	605 lasta	55 %	82 %
2017	632 lasta	44 %	82 %

Varhaiskasvatuksen tunnusluvut ja kustannukset; seutuvertailu

Seutuvertailun 2020 mukaan Hämeenkyrön korkeasta osallistumisasteesta huolimatta lasten läsnäolopäivät varhaiskasvatuksessa ovat vertailukuntia vähäisempiä. Seudun kunnissa lapsi oli vuonna 2020 läsnä päiväkotihoidossa keskimäärin 142 päivää vuodessa, Hämeenkyrössä 133

päivää vuodessa. Hämeenkyröläisten perheiden keskimääräinen asiakasmaksu on vertailun alhaisin, toki siinä on suurta vaihtelua kuntien välillä. Asiakasmaksu määräytyy perheen koon, tulojen ja palvelujen käyttömäärän mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa kuntatason toimintasuunnitelma, joka pohjautuu laajan hyvinvointisuunnitelman ja kuntastrategian painopisteisiin sekä tavoitteisiin. Vuonna 2021 kehittämiskohteena on ollut lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelu. Kunnan kaikkiin yksiköihin otettiin käyttöön PIKI-toimintamalli. PIKI-toimintamallin avulla tunnistetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa erityisesti lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Henkilöstökoulutus toimintamalliin järjestettiin loppuvuonna 2021 ja vanhempainillat aiheesta pidetään keväällä 2022.

Lasten tuen laadukkaaseen toteuttamiseen on saatu erityisavustusta opetus ja kulttuuriministeriöstä. Koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseksi ja koronan vaikutusten lieventämiseksi on palkattu kiertävä resurssiopettaja sekä resurssilastenhoitajia. Henkilöstölisäys mahdollistaa yksilöllisemmän tuen toteuttamisen ryhmissä. Lisäksi alle kouluikäiset lapset ja lapsiperheet ovat olleet kohderyhmänä Liikuntaa lähiympäristössä -hankkeessa. Hankkeeseen palkattu liikunnanohjaaja on toteuttanut tapahtumia ja liikuntaryhmiä lapsiperheille sekä ollut mukana päiväkotien toiminnassa. Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus ovat mukana Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuksessa Tukea tuen järjestäjille. Osana koulutusta kehitetään kunnan varhaiskasvatusta, esiopetusta sekä perusopetusta inklusiivisen periaatteen mukaisesti. Tavoitteena on, että lapsi voisi käydä omaa lähipäiväkotia tai lähikoulua ja saada tarvitsemansa tuen sinne. Tämä edellyttää henkilöstön täydennyskoulutusta, resurssien uudelleen järjestelyä, erityisopettajien konsultaatiota ja kunnan nepsy- osaajien laajaa hyödyntämistä. Malli toimii jo varhaiskasvatuksessa.

Tuen järjestämisen käytänteitä ja tuen portaita (yleinen, tehostettu, erityinen) yhtenäistetään, jotta ne ovat kokonaisuus lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta kouluun. Osana koulutushanketta kehitetään myös toimivia yhteistyömalleja sosiaali- ja terveystalouteihin.

Korona on vaikuttanut varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen toimintaan koko vuoden 2021. Lasten poissaoloja on ollut tavallista enemmän ja ne ovat olleet aikaisempaa pidempiä.

Lapsiperheiden sosiaali- ja terveystaloutien näkökulmasta lasten ja perheiden tilanne on mennyt huolestuttavampaan suuntaan. Lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut jo pidempään. Vuonna 2021 tilanne on hiukan tasaantunut ja lastensuojeluilmoituksia tuli yhteensä 303 (357). Ilmoituksia

tehtiin 171 (176) eri lapsesta. Palvelutarpeen arviointeja tehtiin v. 2021 yhteensä 134 lapselle (89) ja lastensuojelun avohuollon asiakkaana oli yhteensä 39 (37) lasta. Erityisesti sijaishuollon tarve on vuonna 2021 kasvanut edellisvuodesta. Lapsia oli vuonna 2021 sijoitettuna kodin ulkopuolelle yhteensä 30 (20). Perheneuvonnan psykologeilla ja lastenpsykiatrilla kävi asiakkaita v. 2021 yhteensä 677 ja perhetyön ja lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaana oli yhteensä 67 perhettä. Perhetyön lisäksi perheille on tarjottu matalan kynnyksen tilapäistä perheohjausta.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa lapsiperheiden sosiaalityön asiakkuudessa oli yhteensä 101 (84) lasta. Erityisesti ovat korostuneet lasten ja nuorten mielenterveyden pulmat. Varhaiskasvatuksen järjestämä perheohjaus on toiminut vuonna 2021 koronarajoitusten puitteissa hyvin pienimuotoisesti. Perhekerhot on pyritty järjestämään kun kokoontumiset ovat olleet mahdollisia. Muu perheohjauksen toiminta on ollut tauolla tai vastaavia ryhmiä on järjestetty lapsiperheiden sosiaalipalvelujen toimesta. Perheohjaus kärsi työvoimapulasta määräaikaisen työn luonteen vuoksi. Toimintoja kehitetään vuonna 2022, koska avoimille varhaiskasvatuksen palveluille kunnassa on selvästi kysyntää ja ne toimivat hyvänä ennaltaehkäisevänä palveluna lapsiperheille. Varhaiskasvatuksen perheohjaajan vakanssi muutettiin hyvinvointikoordinaattorin vakanssiksi ja kokonaisuuteen yhdistetään hyvinvointiin sekä lapsiperheiden avoimiin palveluihin kuuluvia tehtäviä.

Hämeenkyrössä aloitti neuvola- ja koululääkäri, mikä on parantanut lasten ja nuorten terveystalouden kokonaisuutta. Neuvola- ja koululääkärin ja perheneuvonnan lastenpsykiatrin yhteistyötä on kehitetty erityisesti lasten ja nuorten psyykkisten pulmien hoitopoluissa. Alakouluilla on aloittanut toimintansa kiertävä hyvinvointitiimi, johon kuuluu kuraattori, psykiatrinen sairaanhoitaja, kouluterveydenhoitaja ja koulupsykologi. Koulun henkilökunnan on mahdollisuus konsultoida hyvinvointitiimiä, mikäli heillä herää huoli oppilaan hyvinvoinnista. Psykiatrisen sairaanhoitajan tarve on ollut suuri ja vastaanotto on ajoittain ruuhkautunut. Tavoitteena on saada lisättyä resurssia vuodelle 2022.

Tulevaisuuden sote-keskus-, eli PirSote-hankeessa kehitettiin vuoden 2021 aikana lasten ja perheiden sote-palveluiden kokonaisuutta. Yläkoululle koulutettiin vuoden 2021 aikana kolme nuorten masennuksen lyhytterapia-osaajaa (IPC). Sähköinen perhekeskus on avattu vuoden 2021 lopulla ja sinne on koottu tietoa lasten, nuorten ja perheiden palveluista hyvin laajasti sekä kunnan alueella, että laajemminkin valtakunnallisista verkkopalveluista. Tavoitteena on, että palvelut olisivat asiakkaille helpommin löydettävissä. Kuntaan valmistui v. 2020 lopulla paljon uusia

neuropsykiatrisia valmentajia ja heiltä kartoitettiin, kuinka koulutusta hyödynnetään lasten ja perheiden kanssa työskentelyssä. Neuropsykiatrisen työn kehittämiseksi on koottu työryhmä ja se aloittaa toimintansa v. 2022. Nepsy-lainaamon toimintaa on yritetty tuoda tutuksi sekä asiakkaille että ammattilaisille. Nepsyvälaineita lainattiin vuonna 2021 yhteensä 73 lainaa.

Perusopetukseen osallistuu oppivelvollisina koko ikäluokka. Oppivelvollisuus laajeni ja toisen asteen opinnoista tuli maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille. Oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1.8.2021. Velvoite hakeutua ja jatkaa toisen asteen koulutuksessa vaikutti niihin nuoriin, jotka keväällä 2021 olivat perusopetuksen 9. luokalla. Tästä perusopetuksen päättävästä ikäluokasta alkaen oppivelvollisuuden laajentaminen koskee kaikkia perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyviä nuoria. Ikäluokkien pieneneminen näkyy perusopetuksessa syksystä 2022 alkaen, kun ensimmäisen luokan aloittaa 114 lapsen ikäluokka.

Oppilasmäärät

31.12.2021

	Esi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
Heinijärvi	14	19	17	18	18	13	13				112
Kirkonkylä	42	52	40	29	37	38	40				278
Kyröskoski	30	39	41	46	38	35	34				263
Mahnala	28	40	32	33	38	29	42				242
Yhteiskoulu								126	116	115	357
Yhteensä	114	150	130	126	131	115	129				1252

Oppilasmäärät vuosina 2017-
2020

	Esi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
2017	130	124	139	124	117	120	123	148	138	146	1309
2018	130	131	122	135	123	120	119	125	145	137	1287
2019	126	131	132	122	135	123	124	119	127	146	1285
2020	148	120	131	129	117	134	124	129	119	129	1280

Tehostettu ja erityisen tuen
oppilaat

	2017	2018	2019	2020	2021
Tehostettu tuki	151	147	138	128	153
Erityinen tuki	105	125	142	145	150

Oppimisen ja koulunkäynnin tukipalvelut on jaettu kolmeen portaaseen: yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. 20.9.2021 tilastoinnin mukaan tehostettua tukea tarvitsevien oppilaiden osuus kaikista oppilaista on 12,2% (2019 10,8 %, 2020 9,9%). Valtakunnallisesti osuus on sama 12,2% ja Pirkanmaan osuus 12,3%. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden osuus meillä on 11,9 % (2019 11,1%, 2020 11,3%). Valtakunnallisesti osuus on pienempi 9,5% ja koko Pirkanmaalla huomattavasti pienempi 6,7%. Edelliseen vuoteen verrattuna tehostetun sekä erityisen tuen tarve on edelleen lisääntynyt. Tuen tehostetulla tai erityisellä tasolla on yhteensä 24,1% (2020 21,2%, 2019 21,8 %, 2018 20 %) oppilaista.

Kouluterveyskyselyn tuloksien mukaan **Alakoulun 4.-5. -luokkalaisten** elämäänsä erittäin tyytyväisten määrä on laskenut edellisestä kouluterveyskyselystä (46,8% 2019; 39,7% 2021). Poikien kohdalla lasku on lähes 20% -yksikköä. Tulokset ovat samansuuntaisia koko maan tyttöjen ja poikien yhteistulosten kanssa (54,9% 2019; 45% 2021). Terveystilansa keskinäiseksi tai huonoksi kokevien määrä on noussut (11,5% 2019; 17,2% 2021). Toisaalta tässä on koulukohtaisia eroja, sillä esim. Kirkonkylän tulos on 21,5% ja Kyröskosken 9,5%. Hämeenkyrön koulujen yhteistuloksissa nousua on tapahtunut varsinkin tyttöjen kohdalla. Myös mielialaan liittyvät ongelmat ovat hiukan lisääntyneet. Ongelmien kasvu näkyy varsinkin poikien kohdalla (13,3% 2019; 19,8% 2021).

Koulunkäynnistä pitämisen suhteen on tapahtunut myönteistä kehitystä, sillä koulunkäynnistä pitää aiempaa useampi oppilas. Lähes puolet kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä ja 36,7% osa kouluyhteisöä (koko maa 40%). Yli puolet on osallistunut koulun asioiden suunnitteluun, joka on 8% -yksikköä enemmän kuin koko maassa. Kouluruoan pääruoka maistuu hyvin n. 3/4 oppilaista, Kyröskoskella peräti hiukan yli 90%:lle oppilaista. Tytöt syövät päivittäisen aamupalan aiempaa useammin. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrässä ollaan Hämeenkyrön koulujen yhteistuloksissa koko maan tasolla eli hiukan yli 40% :ssa, mutta Kyröskoskella lukema on 10% -yksikköä pienempi.

Niiden tyttöjen ja poikien määrä, jotka ovat käyttäneet kerran tupakkatuotteita, on pysynyt n. 12%:ssa. Lukemat ovat n. 10% -yksikköä korkeampia koko maan tulokseen verrattuna. Netti riippuvuus on lisääntynyt pojilla. N. 10% aktiivisista netin käyttäjistä kokee, että heidän syömisensä ja nukkumisensa on häiriintynyt merkittävästi netin käytön vuoksi.

Usein itsensä yksinäiseksi kokevien määrä on 4,9% (koko maa 4%). 2/3 osaa ei ole kiusattu lainkaan lukukauden aikana. Vähintään kerran viikossa kiusaamista on kokenut n. 10% lapsista. Yli puolet tytöistä kertoo aikuisille, jos ovat tulleet kiusatuiksi. 15% kokee, että aikuisille kertominen on vain pahentanut kiusaamista ja 60%: lla kiusaaminen on loppunut kertomisen jälkeen kokonaan. Fyysinen väkivalta vanhempien tai huoltajien taholta on hiukan lisääntynyt, kuten väkivalta muidenkin perheenjäsenten taholta. Vanhempien liiallinen alkoholin käyttö haittaa n. 2% vastanneista. Koronavirustartunnan saaminen on huolestuttanut paljon 6,8% vastanneista, kun luku koko maassa on 8,2%.

Lasten ja nuorten ravitsemuksen osalta ateriapalveluissa on kiinnitetty huomiota ravitsemussuositusten mukaisesti lisätyn sokerin ja suolan määrän vähentämiseen sekä kuidun määrän lisäämiseen. Ateriapalvelut oli mukana syksyllä järjestetyssä Vaikuta! -päivässä, jossa nuoret pääsivät vaikuttamaan mm. kouluissa tarjottavan ruokalistan sisältöön. Ruokaraati toiminta jatkui myös vuoden 2021 aikana ja toiminnan laajentamisesta myös varhaiskasvatusikäisiin suunniteltiin.

Kaikilla alakouluilla aloitettiin nuoriso-ohjaajan johdolla Elämäntaitotunnit, joissa kaikille 5. ja 6. luokille pidetään kuukausittaiset oppitunnit. Aiheina ovat kaikilla ryhmätyötaidot, kaveritaidot, tunnetaidot, omat vahvuudet, hyvinvointi, mediakasvatus, moninaisuus ja päihdekasvatus, lisäksi viidesluokkalaisilla vaikuttaminen ja kuudesluokkalaisilla tulevaisuus (yläkouluun siirtymisen nivelvaihe). Nuorisopalvelut aloitti syksyllä viikoittaiset jalkautumiset kirjastolle, jossa kirkonkylällä asuvat alakoululaiset erityisesti viettivät aikaa. Jalkautumisten tavoitteena oli kohdata varhaisnuoria heille luontevassa ympäristössä, matalalla kynnyksellä, ja sen voi katsoa onnistuneen. Kirjastolle siirrettiin myös Koskilinnan vanhan nuorisotilan biljardipöytä. Pöytä on ollut eri-ikäisten ahkerassa käytössä kirjaston aukioloaikana.

Kulttuuripalvelut tarjosi syyskaudella 2021 kulttuurisuunnitelman mukaista toimintaa alakoulujen oppilaille sekä joulukonsertit päiväkodeille. Kevätlukukaudella ei tarjontaa koronan vuoksi ollut. Hämeenkyrön kunnan liikuntapalvelut järjesti lapsille lapsiperheille ohjattua toimintaa sekä erilaisia tapahtumia. Näitä olivat muun muassa ohjatut leikkikerhot sekä perheille kohdennetut yksittäiset tapahtumat. Käyntikertoja lapsille ja lapsiperheille kirjattiin vuonna 2021 265 käyntikertaa (1.9-31.12.2021). Lisäksi lapsille ohjattua toimintaa toteuttaa kunnassa kolmannen sektorin palveluiden tuottajat, eli urheiluseurat ja muut järjestöt. Lapset harrastavat myös paljon omatoimista liikuntaa

vapaassa käytössä olevissa liikuntapaikoissa ja alueilla. Kesällä rakennettu skeittiparkki oli lasten kovassa käytössä loppukesän ajan.

Liikuntapaikkarakentamisessa on huomioitu kuluvana vuonna lapsia ja lapsiperheitä. Vapaassa käytössä olevia ulkoliikuntapaikkoja on uudisrakennettu ja peruskorjattu vuoden 2021 aikana monipuolisesti. Lapsille rakennettiin skeittiparkki, joka oli pitkään lasten ja perheiden toivottujen liikuntapaikkojen listalla. Lisäksi rakennettiin kuntoportaat ja hankittiin ulkokuntosalilaitteet, mutta viivästyneen toimituksen johdosta kuntosalilaitteet asennetaan keväällä 2022. Peruskorjattavia paikkoja olivat yleisurheilukenttä ja jalkapallokenttä.

Hämeenkyrön kansalaisopisto järjestää erityisesti lapsille ja nuorille yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta kuvataiteessa (22 kurssia) ja teatteritaiteessa (6 kurssia). Opiskelijoita oli vuonna 2021 247. Sen lisäksi oli tarjolla syyskaudella kaksi erityisesti alakouluikäisille tarkoitettua lyhytkurssia. Lapset ja nuoret voivat osallistua myös muille kuin nimenomaan heille suunnitelluille kursseille, alle 10-vuotiaat huoltajan kanssa. Kurssimaksu muilla kuin taiteen perusopetuksen kursseilla on alle 20-vuotiaille 20 €. Hämeenkyrön kansalaisopiston pianonsoiton ja kitaransoiton opetus sekä Hämeenkyrön nuorisopuhallinorkesteri Puhallica mahdollistivat matalalla kynnyksellä soittoharrastuksen aloittamisen. Musiikin laajan oppimäärän mukainen taiteen perusopetus ostetaan Pirkanmaan musiikkiopistolta.

Kirjastoa käytetään paljon myös oleskeluun, mm. harrastusten alkua odotellessa. Kirjastosta voi lainata kirjojen lisäksi lehtiä, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä pääsyn Piki-verkkokirjaston palveluihin. Kirjastosta on lainattavissa liikuntavälineitä (86 lainaa) ja Nepsy-välineitä (73 lainaa) ja sieltä myydään myös lippuja kunnan omistamille kuntosaleille.

3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

Nuorten osalta saatavilla oleva indikaattoritieto nojaa kouluterveyskyselyn tuloksiin. Kysely tehdään perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaille sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille.

Niiden 8-9-luokkalaisten määrä, jotka ovat erittäin tyytyväisiä elämäänsä, on noussut edellisestä kouluterveyskyselystä (19,6% 2019; 24,5% 2021). Sen sijaan oppilaiden terveydentila aiheuttaa

huolta. Terveystilansa keskinäiseksi tai heikoksi kokevien määrä on noussut. Nousua on tapahtunut varsinkin tyttöjen kohdalla (32,2% 2019; 39,6% 2021). Myös koulu-uupumus on lisääntynyt tytöillä (21,4% 2019; 29,2%), mutta vähentynyt pojilla (22% 2019; 12,7% 2021). Tyttöjen tulos kulkee lähes samassa linjassa koko maan tulosten kanssa. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on lisääntynyt koko maassa, myös Hämeenkyrössä.

Koulunkäynnistä pitäminen on laskenut 8,6 %-yksikköä. Noin puolet kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä ja 45% tärkeä osa kouluyhteisöä. Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet koulussa ovat hiukan alemmat koko maan tuloksiin verrattuna, mutta ne ovat nousseet edellisestä mittauskerrasta 0,5 %-yksikköä. Kouluruoka näyttäisi maistuvan aiempaa paremmin, koska lounasta syömättömien oppilaiden määrä on vähentynyt n. 10 %-yksiköllä. 80% harrastaa liikuntaa tai urheilua vähintään kuukausittain. Niiden määrä, jotka kokevat, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille, on laskenut (30,7% 2019; 21,8% 2021).

Raittiustilanteen kohdalla on tapahtunut suuntaus parempaan, sillä niiden nuorten määrä, jotka eivät käytä alkoholia, on hiukan noussut. Myönteinen kehitys näkyy varsinkin poikien kohdalla (49,1% 2019; 60,6% 2021). Samansuuntaista kehitystä näkyy myös suhtautumisessa kannabiksen käyttöön, sillä myönteinen suhtautuminen sen käyttöön on vähentynyt selvästi (23,1% 2019; 9,7% 2021).

Huolestuttavaa on kuitenkin kerran laittomia huumeita kokeilleiden ja päivittäin tupakoivien määrän kasvu n. 2,5 %-yksiköllä ja tosi humalassa kerran kuukaudessa ovien määrän kasvu 3,1 %-yksiköllä. 8- ja 9 luokan oppilaista 6,4 % (5,4 %) kokee vanhempien liiallisen alkoholin käytön aiheuttaneen haittaa. Luku on noussut myös lukiolaisten osalta vuoden 2019 5,3 % tasosta vuoden 2021 9,2 % tasoon.

THL:n indikaattoripankin mukaan tutkimukset osoittavat, että niissä perheissä, joissa vanhemmat käyttävät liiallisesti päihteitä, esiintyy useammin perheriitoja, väkivaltaa, lasten laiminlyöntiä, erotilanteita, taloudellisia ongelmia ja turvattomuutta. Alkoholihaitat voivat siirtyä myös yli sukupolvien. Vanhempien päihdeongelmat lisäävät pienten lasten sairastavuutta ja kodin ulkopuolelle sijoittamista sekä vaikuttavat teini-ikäisen mielenterveyteen, päihteiden käyttöön ja kouluttautumiseen. Äidin päihdeongelmat on yhdistetty alakouluikäisten kohonneeseen mielenterveysongelmien riskiin. Nuorten kokemusten lisäksi on Hämeenkyrössä ollut kasvussa aihealueeseen liittyen huumausainerikokset ja rattijuopumustapaukset.

12% ei ole syönyt tai nukkunut netin käytön vuoksi (koko maa 14,5%). Niiden määrä, joilla ei ole ollut yhtään läheistä ystävää, on vähentynyt jo muutaman vuoden ajan. Tässä on tapahtunut positiivinen muutos etenkin poikien kohdalla (12,1% 2019; 7,1% 2021). Viikoittain kiusaamista

kokeneiden määrä on jonkin verran noussut. Nousua on tapahtunut poikien kohdalla (10,1% 2019; 12,7% 2021). Koko maassa viikoittainen kiusaamiskokemus on noussut vain hiukan, mutta poikien kiusaamiskokemus taas laskenut. Fyysistä väkivaltaa joko vanhempien tai huoltajien taholta kokeneiden määrä on myöskin kasvanut. Verrattuna Pirkanmaan tilanteeseen, on Hämeenkyrön lukema 5,5 %-yksikköä korkeampi. Koronavirustartunnan saaminen on huolestuttanut paljon 4,4% vastanneista, kun luku koko maassa on 5%.

Koko maan tuloksissa elämäänsä erittäin tyytyväisten lukiolaisten määrä on laskenut 5 %-yksikköä edellisestä vuoden 2019 mittauskerrasta. Hämeenkyrössä tulos on pysynyt edellisen mittauskerran tasolla, kuten myöskin terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien opiskelijoiden määrä. Koulu-uupumus on 3,2 %-yksikköä koko maan tasoa korkeammalla, mutta kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus taas 3,9 %-yksikköä koko maan tasoa alempana. Tyttöjen ahdistuneisuus oli kasvanut vuodesta 2019 koko maassa 10,8 %-yksikköä, Hämeenkyrössä 5,4 %-yksikköä. 52,6% kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä (koko maa 52,4%) ja 42,1% tärkeä osa kouluyhteisöä (koko maa 44,8%). 10,8% kokee, että vaikutusmahdollisuudet koulussa ovat hyvät, kun vastaava luku koko maassa on 10,5%. Hämeenkyrössä yksinäisten määrä on pysynyt koko maan tasoa korkeimpana. Varsinkin yksinäisten tyttöjen määrä on lisääntynyt (9,8% 2019; 16,7% 2021).

Lukiolaisille maistuu kouluruoka aiempaa paremmin, koska lounasta syömättömien määrä on vähentynyt 15,5 %-yksikköä. Liikuntaa ja urheilua kuukausittain harrastavien määrä on noussut 78,7%:sta 86,8%:iin. Raittiina olevien lukiolaisten määrä on kasvanut koko maassa. Tämä näkyy myös Hämeenkyrössä (32,6% 2019; 41,3% 2021). Myönteinen kehitys näkyy vahvana etenkin poikien kohdalla, koska raittiina olevien määrä on kasvanut peräti 13,9 %-yksikköä. Niiden lukiolaisten määrä, jotka suhtautuvat myönteisesti ikäistensä kannabiksen polttamiseen, on kahdessa vuodessa puoliintunut (24,5% 2019; 12% 2021). Kerran laittomia huumeita kokeilleiden määrä on laskenut 8,7 %-yksikköä. Päivittäin tupakoivien määrä on laskenut hiukan. Kerran kuussa tosi humalassa olevien määrä on laskenut peräti 10 %-yksikköä. Lukiolaisista 3,9% on ollut paljon huolissaan koronatartunnan saamisesta, kun tulos on koko maassa 7,3%.

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille tehdyn kyselyn perusteella puolet vastanneista ei syö aamupalaa jokaisena arkiaamuna. Osuus on kasvanut vuoden 2019 kyselystä. Hengästyttävän liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla (korkeintaan 1 h/viikko) on kasvanut, koska vähän harrastavien osuus on pienentynyt 13,6 prosenttiyksikköä. Fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen

mukaan 13-18-vuotiaiden tulee liikkua 1-1 tuntia päivässä. Päivittäiseen liikunta-annokseen tulee sisältyä useita vähintään 10 minuuttia kestäviä reippaan liikunnan jaksoja. Vähintään 3 kertaa viikossa tulee harrastaa lihaskuntoa, liikkuvuutta ja luiden terveyttä edistävää liikuntaa. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18-vuotiaille. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry., 2008.) Koululiikunta ei riitä täyttämään tätä suositusta. 84,8 % ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa.

Ammatillisen oppilaitoksen vastaajista kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kokee 18,4 % (14,3 %) ja määrä on ollut kasvussa. 24,6 % (15,2 %) opiskelijoista kokee oman terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Nämä muutokset ovat merkittäviä, koska tilaston mukaan pienemmissä kunnissa 5 prosenttiyksikön tulos on merkittävä, isommissa kunnissa puolestaan merkittävä on jo 2 prosenttiyksikön muutos. Ryhmän osalta huumeiden kokeilut ovat pysyneet samalla tasolla samoin alkoholin ja tupakkatuotteiden käyttö. Huomattavaa on, että vastanneista 58 % kokee, että paikkakunnalta on helppo hankkia huumeita. Ammatillisen oppilaitoksen osalta kuraattori ja psykologikäynnit ovat vähentyneet.

Koulunuorisotyön Yhtä Matkaa -hankkeessa yksi nuoriso-ohjaaja työskenteli pääasiallisesti Yhteiskoulussa ja F.E. Sillanpään lukiossa. Hän oli mukana koulun arjessa ja järjesti välitunneille ohjelmaa sekä koulun jälkeen nuorten toiveiden mukaisesti kokoontuneita ryhmiä. Syyskaudella kävijöitä oli yhteensä noin 350. Hanke jatkuu kevätlukukauden 2022. Lisäksi nuoriso-ohjaajat olivat mukana 7.-luokkien ryhmätyksissä ja aloitettiin jalkautumiset ammatti-instituutti Iisakissa. Nuorisopalvelut järjesti yhteistyössä nuorisovaltuuston kanssa 9.-luokkalaisille koulupäivän aikana pelillisiä menetelmiä hyödyntävän Vaikuta! -päivän, jossa kunnan monet eri tahot sekä seurakunta tarjosivat nuorille mahdollisuuden vaikuttaa todellisiin suunnitelmiin, esimerkiksi vuoden 2022 toiminnan suunnitteluun. Kulttuuripalvelut osallistui myös 9.-luokkalaisille järjestettyyn Vaikuta! -päivään ja kysyi toiveita koulupäivän aikana tarjottavista kulttuurielämyksistä. Yläkoululaisille järjestettiin teatteriesitys, joka oli toisena heidän toivelistallaan.

Kunnassa on vuodesta 2014 toiminut nuorisotyöryhmä, johon kuuluu etsivien nuorisotyöntekijöiden lisäksi starttivalmentajat, perus- ja koulunuorisotyöntekijät, seurakunnan nuorisotyö, koulukuraattorit, terveydenhoitaja ja muita vaihtuvia jäseniä. Nuorisotyöryhmä on vuosien saatossa järjestänyt useita tapahtumia nuorille, joista yhtenä ponnistuksena on toiminut liikkuva nuorisotyö Klaara. Klaara on toiminut kesäaikaan. Vuoden 2021 kesällä Klaara autoili nuorisotyöryhmän toimesta perjantaisin kohdaten kesän aikana lähes 1000 nuorta. Nuoret ovat toivoneet toiminnan

laajentamista ympärivuotiseksi. Lisäksi nuorisopalvelut järjestivät kesällä avoimia toimintapäiviä Järvenkylässä.

Nuorisotilat oli syyskaudella säännöllisesti auki, 78 aukiolopäivää, ja nuoria kävi yhteensä 1813. Aukioloajat olivat 3.6. -luokkalaisille kahdesti viikossa, yhteensä neljä tuntia viikossa, ja 7.lk-17-vuotiaille viidesti viikossa, yhteensä 21 tuntia viikossa. Kevätkaudella saatiin vain muutama rajoitettu aukiolopäivä koronarajoitusten vuoksi.

Hämeenkyrön kunnan liikuntapalvelut järjesti nuorille ohjattua kuntosalitoimintaa sekä pelikerhon yhteistyössä nuorisopalveluiden Yhtä matkaa -hankkeen kanssa. Lisäksi liikuntapalvelut järjestää kaikille avointa ohjaustoimintaa. Korona rajoitti ohjaustoimintaa koko kevätkauden ja toiminta saatiin käynnistettyä vasta syyskuussa 2021. Käyntikertoja nuorille kirjattiin vuonna 2021 (ohjattu kuntosali / pelikerho) 71 käyntikertaa (1.9-31.12.2021). Nuorille ohjattua toimintaa toteuttavat pääasiassa nuorisopalvelut sekä kolmannen sektorin palveluiden tuottajat. Nuoret harrastavat myös paljon omatoimistua liikuntaa vapaassa käytössä olevissa liikuntapaikoissa ja alueilla. Nuorille järjestettiin syksyllä Vaikuta! -päivä, johon liikuntapalvelut otti myös osaa. Päivästä saatuja tuloksia hyödynnetään nuorten liikunnanohjauksien, liikuntapaikkarakentamisen sekä reissujen suunnitteluissa.

Liikuntapaikkarakentamisessa on huomioitu kuluvana vuonna nuoria. Vapaassa käytössä olevia ulkoliikuntapaikkoja ollaan uudisrakennettu ja peruskorjattu vuoden 2021 aikana monipuolisesti. Nuorille rakennettiin skeittiparkki, joka oli pitkään toivottujen liikuntapaikkojen listalla. Lisäksi rakennettiin kuntoportaat ja hankittiin ulkokuntosalilaitteet, mutta viivästyneen toimituksen johdosta kuntosalilaitteet asennetaan keväällä 2022. Peruskojattavia paikkoja olivat yleisurheilukenttä ja jalkapallokenttä.

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Hämeenkyrö on saanut rahoitusta harrastustoiminnan järjestämiseen ja toiveita harrastuksiin on kerätty lapsilta ja nuorilta. Harrastusmahdollisuuksia on liikunnan lisäksi monipuolisesti esimerkiksi kädentaidoissa.

Kunta tarjosi kesällä 2021 kesätyötä 55 hämeenkyröläiselle peruskoulunsa päättävälle nuorelle. Kesätyöntekijöitä oli kotihoidossa, Järvenkylän kioskill, liikuntapaikoilla, päiväkodeissa, Kurjenmäkikodilla, vesihuollossa, siivouksessa, Siljankodissa ja vammaispalveluissa.

Etsivä nuorisotyö työskenteli vuoden 2021 aikana 83 nuoren kanssa tukien heitä tarvitsemiensa palveluiden piiriin, koulutukseen ja työhön. Starttivalmennuksessa oli v. 2021 aikana 20 nuorta. Nuorten ohjautuminen sekä etsivään nuorisotyöhön että starttivalmennukseen on ollut yhtä vähäistä kuin vuonna 2020. Korona on selvästi vaikuttanut nuorten ohjautumiseen oppilaitoksista. Etsivät nuorisotyöntekijät ja starttivalmentajat osallistuivat päätyön lisäksi mm. nuorille järjestettäviin tapahtumiin ja keätyöntekijöiden rekrytoimiseen. Vuonna 2021 järjestettiin ensimmäinen "Avoin Prikka" -tapahtuma, jonne entiset starttipajalaiset sekä etsivän nuorisotyön asiakkaat tulivat tapamaan työntekijöitä ja kertomaan kuulumisiaan. Tapahtuman saaman palautteen myötä v. 2022 tullaan järjestämään neljä vastaavaa tilaisuutta.

Vuoden 2021 joulukuussa Hämeenkyrössä oli 54 alle 30 -vuotiasta työtöntä kun vuotta aiemmin työttömiä nuoria aikuisia oli 82.

3.3 Työikäiset

Sosiaali- ja terveystalveluissa on kehitetty uusia työmuotoja erityisesti työikäisten paljon sotetpalveluita tarvitsevien asiakkaiden monialaiseen yhteistyöhön Pirsote-hankkeen aikana. Terveystkeskuksen sosiaalihjaaja on aloittanut v. 2021 ja tarjoaa matalan kynnyksen sosiaalihuollon ohjausta ja neuvontaa kaikille sosiaali- ja terveystkeskuksen asiakkaille. Sosiaali- ja terveystalveluissa on aloittanut toimintansa moniammatillinen tiimi, jossa on eri asiantuntijoita, kuten lääkäri, sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja, hyvinvointihoitaja, kuntoutusohjaaja, työkykykoordinaattori, fysioterapeutti ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Tiimi kokoontuu joka toinen viikkoa ja siinä on mahdollista käsitellä asiakkaan tilannetta moniammatillisesti. Tavoitteena on ohjata asiakkaat tai potilaat mahdollisimman oikea-aikaisesti sopivan talvelun piiriin.

Vuonna 2021 mielenterveyden aikuiskäyntejä (vastaanottoja, kotikäyntejä, vuodeosastokäyntejä ja puhelinkontakteja) oli yhteensä 880. Eri asiakkaita oli 269. Monille riittää 1-2 käyntiä, ja tyypillisiä käyntisyitä ovat elämäntilannekriisit, masennus ja ahdistuneisuus. Asiakkaita hakeutuu vastaanotolle sekä oma-aloitteisesti että ammattilaisten ohjaamina, ja asiakastyön lisäksi työhön kuuluu paljon myös muiden ammattilaisten konsultointia ja omaisten neuvontaa.

Päihdesairaanhoidajalla oli vuonna 2021 yhteensä 1619 asiakaskontaktia (vastaanotot, kotikäynnit, vuodeosastokäynnit ja puhelinkontaktit). Eri asiakkaita oli 169. Huumausainepotilaiden määrä on vakiintunut, alkoholiongelmiaisten hoidon tarve on lisääntynyt. Päihdetyön ohjaaja teki 50% työajasta Hämeenkyröön ja 50% työajasta Ikaalisiin. Eri asiakkaita on Hämeenkyrössä ollut 43, ja asiakastyökontakteja (vastaanotot, kotikäynnit, puhelinkontaktit, verkostotapaamiset, hoitoneuvottelut) yhteensä n. 1500. Asiakkailta on tyypillisesti kokonaisvaltaisesti haasteellisia elämäntilanteita, ja auttaminen vaatii monialaista yhteistyötä.

Hyvinvoinnin tukemisen näkökulma kuuluu vammaispalveluiden toiminta-ajatuksen. Vammaispalveluilla on tuettu osallisuutta ja yhdenvertaisen toiminnan mahdollisuuksia sekä poistettu vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalveluina on järjestetty esimerkiksi päiväaikaista toimintaa, työtoimintaa, työhönvalmennusta, asumispalveluja, liikkumista tukevia palveluja, henkilökohtaista apua sekä asumista tukevia palveluja. Kunnan omissa palveluissa on ollut mukana erityisiä hyvinvoinnin tukemisen teemoja, esimerkiksi luontoretket ja muut luontoteemat, eläinavusteinen toiminta, musiikki ja liikuntatuokiot.

Hämeenkyrön kunnan liikuntapalvelut järjesti työikäisille ryhmäliikuntaa ja tempauksia. Järjestettäviä toimintoja oli muun muassa kahvakuulaa ja lihaskuntoharjoittelua. Liikuntaa lähiympäristössä -hanke järjesti kahvakuulaa, vesiliikuntaa ja tabataa. Korona rajoitti ohjaustoimintaa koko kevät kauden ja toiminta saatiin käynnistettyä vasta syyskuussa 2021. Käyntikertoja kertyi syksyn 2021 aikana 385 (1.9-31.12.2021). Ohjauskertoja työikäisille kertyi tässä ajassa 69 kappaletta. Työikäiset ovat omatoimisia liikkujia ja he harrastavat aktiivisesti hiihtoladuilla, pururadoilla, luistelukentillä ja kevyenliikenteen väylillä sekä sisäliikuntatiloissamme muun muassa kuntosaleilla ja urheiluseuroissa.

Liikuntapaikkarakentamisessa on huomioitu kuluvana vuonna työikäisiä. Ulkoliikuntapaikkoja on peruskorjattu ja uudisrakennettu esimerkiksi rakentamalla kuntoportaat ja peruskorjaamalla yleisurheilukentän pinnoite, jalkapallokentän nurmi sekä Poussanharjun pururadan pohjia. Ulkokuntolaitteet asennetaan keväällä 2022 Kyröskosken perhepuistoon kuntoportaiden viereen.

Hämeenkyrön kansalaisopisto järjesti 161 kurssia vuonna 2021. Pääosa tarjonnasta on tarkoitettu kaikille kiinnostuneille ikään, sukupuoleen, koulutustaustaan tai kotipaikkakuntaan katsomatta. Soitinopetusta lukuun ottamatta opetus on ryhmäopetusta, jossa sosiaalisella kanssakäymisellä on suuri merkitys. Kevätlukukausi toteutettiin heikentyneen koronatilanteen vuoksi supistettuna.

Opetusta annettiin vain etänä ja täten toteutui vain vajaat puolet kursseista. Syyskaudella oli tarjolla jo muutama alun perin etäopetuksesi suunniteltukin verkkokurssi. Etäopetus lisää opiskelijoiden tasa-arvoa, mutta vähentää sosiaalista kanssakäymistä ja edellyttää asiakkaaltakin riittäviä teknisiä laitteita ja taitoa. Opetus on harrastustavoitteista ja usein varsin käytännönläheistä. Painopiste on tanssi- ja liikuntakursseissa (38 kurssia), kädentaidoissa (37 kurssia) ja kielissä (29 kurssia). Taiteen perusopetuksen kurssit (28) on suunnattu lapsille ja nuorille. Kansalaisopistossa kurssilaisia oli vuonna 2021 yhteensä 1430 ja kurssikäyntejä yhteensä 10 817. Molemmissa luvuissa näkyy koronatilanteen vaikutus. Työttömien työnhakijoiden opiskelua tuetaan kahdella ilmaisella kurssilla vuodessa. Lisäksi työttömien henkilöiden työelämävalmiuksia on tuettu kansalaisopiston jatkuvan oppimisen hankkeessa, jota toteutetaan yhteistyössä työllisyyspalveluiden kanssa.

Kirjasto tarjoaa oleskelutilaa kaikenikäisille. Kirjastosta voi lainata kirjojen lisäksi lehtiä, pelejä, elokuvia ja musiikkia. Lisäksi se tarjoaa pääsyn PIKI-kirjastojen verkkosisältöihin. Biljardipöytä on kaikenikäisten vapaasti käytettävissä. Myös liikuntavälineitä ja Nepsy-välineitä on lainattavissa. Kirjastosta myydään lippuja kunnan omistamille kuntosaleille. Kirjastossa voi käyttää myös tietokoneita sekä hubbletteja.

Työttömien määrä kasvoi korona-aikana merkittävästi ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on pysynyt korkealla. Työttömien määrä Hämeenkyrön osalta oli joulukussa 2021 414 (539). Pitkäaikaistyöttömiä joulukuussa oli 129 (116).

3.4 Ikäihmiset

Vuonna 2021 Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman (PirSote) kehittämisen painopisteenä perusterveydenhuollon avovastaanottoiminnan ja sosiaalityön kehittämisen lisäksi oli ikäihmisten palveluiden kehittäminen. Vuoden aikana hoito- ja hoivatyön palveluissa käyttöön otettiin lisää digitaalisia ratkaisuja ja hyvinvointiteknologian mahdollisuuksia osana asiakkaiden muita palveluja. Esimerkiksi kotihoidon etäkuntoutuskäynnit ja omaishoitoperheiden tukemiseksi pilotoitiin monipuolista toimintakykyä tukeva etäkuntoutusjakso.

Rönsy ry:n toiminnan päättyessä, vapaaehtoistyön koordinointi siirtyi elinympäristöpalveluiden hoidettavaksi ja on osaltaan vahvasti tukemassa etenkin ikääntyneiden kuntalaisten osallisuutta. Lähitori /Päiväkeskus Aurinkorinteen toiminta on ollut koronan kokoontumisrajoituksista johtuen

pääosin suljettuna tammi-heinäkussa. Syksyn aikana toimintaa järjestettiin ainoastaan pienryhmille. Sulkuaikana Aurinkorinteen kuntosali on ollut myös suljettuna.

Hoiva- ja hoitotyön vastuualueella toteutettavaksi suunnitellut asiakas/asukasraadit eivät toteutuneet. Asiakkaiden osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan arkeen, elinympäristöön ja palveluiden järjestämiseen on vahvistettu osana päivittäistä työtä. Palvelualueiden palkkaamat nuoret kesätyöntekijät ovat osaltaan mahdollistaneet kotihoidossa ja asumispalveluissa ikääntyneiden ulkoilua ja muuta sosiaalista osallisuutta tukevaa toimintaa. Mm. koronan tuomista haasteista huolimatta hoiva- ja hoitotyön palveluissa ikääntyneille asiakkaille on järjestetty yksilölliset, toimintakykyä ja palvelutarvetta vastaavat palvelut. Palveluiden painopistettä on suunnattu ennaltaehkäiseviin, matalan kynnyksen ohajukseen, neuvontaan ja palveluihin sekä kotiin annettaviin palveluihin. Terveyskeskuksen osastojen yhdistymisen johdosta vapautuneet hoitohenkilöstöresurssit siirrettiin kotihoitoon ja asumispalveluihin.

Hämeenkyrön väestöstä 75 vuotta täyttäneitä on n. 10,6 % ja 85 vuotta täyttäneitä 3,1 % (2020). Suurin osa 75 vuotta täyttäneistä asuu kotona (90,9 %), 80 vuotta täyttäneistä kotona asuu 87 % ja 85 vuotta täyttäneistä 78,9 %. Tehostetun palveluasumisen asiakkaana on 75 vuotta täyttäneistä 9 %, (9,3), 80 vuotta täyttäneistä 12,8 % (13,7) ja 85 vuotta täyttäneistä 20,7 % (20,9). Väestöennuste vuoteen 2030 arvioi hämeenkyröläisiä olevan tuolloin 9 755, josta 75 vuotta täyttäneitä olisi 1588 eli 16,3 %.

Hämeenkyrön kunnan liikuntapalvelut järjesti ikäihmisille monipuolista liikuntatoimintaa. Järjestettäviä toimintoja oli muun muassa kuntojumppa, niskaselkäjumppa, ohjattu kuntosali, kevyt kuntojumppa, kehonhuolto ja tuolijumppa. Liikuntaa lähiympäristössä -hanke on järjestänyt ikääntyneille luontolenkkejä, vesijumppaa ja erilaisia tempauksia. Liikuntapalvelut tarjoaa kaikille eläkeläisille ilmaisen kuntosalin käytön tiettyinä aikoina. Lisäksi asiakkaillamme järjestettiin omatoimikuntosaliryhmiä, jotka ovat hyvin suosittuja. Ikäihmiset ovat myös omatoimisia liikkujia ja käyttävät esimerkiksi hiihtolatuja ja kevyenliikenteen väyliä aktiivisesti.

Ikääntyneiden kuntosalin sekä ryhmäliikunnan käyttö on ollut runsasta kuluvana vuonna. Koronasulku vaikutti alkuvuoteen, jolloin ryhmiä ei voitu järjestää. Ryhmät saatiin toimintaan syyskuussa 2021. Käyntikertoja syksyn aikana on ollut yhteensä 1071 (1.9-31.12.2021). Ohjauskertoja ikääntyneille oli 62 kappaletta syksyn aikana.

Liikuntapaikkarakentamisessa on huomioitu kuluvana vuonna ikääntyneitä. Ulkoliikuntapaikkoja on peruskorjattu ja uudisrakennettu esimerkiksi rakentamalla kuntoportaatt, peruskorjaamalla yleisurheilukentän pinnoite sekä Poussanharjun pururadan pohjia. Ulkokuntolaitteet asennetaan keväällä 2022 Kyröskosken perhepuistoon kuntoportaiden viereen.

Hämeenkyrön kansalaisopisto järjesti kuluneena vuonna 20 päiväkurssia. Ne eivät ole erityisesti ikäihmisille suunnattuja, koska tavoitteena on pikemminkin osallistujaprofiililtaan heterogeeniset ryhmät. Useat näiden kurssien opiskelijat ovat eläkeikäisiä, joilla on päivisin työikäisiä enemmän vapaa-aikaa. Yli 80 -vuotiaiden henkilöiden (17 henkilöä) opiskelua tuetaan alhaisella kurssimaksulla, keväällä 50%:n alennuksella ja syyskaudella 20 / kurssi.

Hämeenkyrön kirjastolla on kotikirjastopalvelu, jossa toimitetaan asiakkaalle hänen kiinnostusalueensa kirjoja ennalta sovitulla rytmillä. Kirjasto tarjoaa tilan monelle kuntalaisten järjestämälle vapaamuotoiselle toiminnalle, kuten tiistaiaamun novellipiirille. Kirjastosta voi lainata kirjojen lisäksi lehtiä, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä pääsyn Piki-verkkokirjaston palveluihin. Biljardipöytä on vapaasti käytettävissä. Myös liikuntavälineitä ja Nepsy-välineitä on lainattavissa. Kirjastosta myydään lippuja kunnan kuntosaleille. Kirjastossa on käytettävissä myös tietokoneet sekä hubletit.

4 Tavoitteet ja niiden arviointi

Painopiste: Elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia

Tavoite: **Lisätään lasten, nuorten ja perheiden ruokailoa ja ruokatottumuksia**

toimenpiteet	arviointi
--------------	-----------

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä/kyllä/ei (Luonnos Valtioneuvoston asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 23.7.2020).	Kouluruokasuosituksen mukaisia ravitsemussuosituksia tarkennetaan käytäntöön. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa tarjotaan terveellisiä välipaloja ja koko kouluympäristöä kehitetään hyvää ravitsemusta tukevaksi.
Varhaiskasvatuksessa noudatetaan VNR:n varhaiskasvatuksen ruokailusuositusta ja nostetaan ruokakasvatus toimintasuunnitelman painopisteeksi.	
Otetaan käyttöön ruokaraadit kouluissa ja päiväkodeissa	Päiväkotien ruokaraatien valmistelu on aloitettu ja ne käynnistyvät 2022.
Nuorisotiloilla valmistettavassa ruuassa huomioidaan ravitsemussuositukset. Tiloilla ylläpidetään positiivista ruokakeskustelua.	Koronan vuoksi nuorisotiloilla ei voitu laittaa ruokaa suunnitellussa laajuudessa. Nuoria kuitenkin kannustettiin pitkin vuotta terveellisiin ruokataloihin sekä julistettiin Älä laihduta -päivänä ruokarauha.

tavoite: **Edistetään kuntalaisten terveyttä, toimintakykyä ja elämänlaatua**

toimenpiteet	arviointi
Hoiva- ja hoitotyön ja vammaispalveluiden toimintayksiköissä tuetaan terveellisiä elämäntapoja ja huomioidaan voimassa olevat ikäryhmäkohtaiset VRN:n ravitsemussuositukset.	Reseptiikkaa kehitetään tukemaan ikääntyvien ravitsemussuosituksia.

Hoiva- ja hoitotyön palveluissa tunnistetaan ja ennaltaehkäistään ikääntyneiden vajaaravitsemusta osana asiakkaan toimintakykyarviointia (RAI -arviointi ja MNA-testi).	Hoiva- ja hoitotyön palveluissa n. 70% asiakkaista toteutettiin ravitsemustilan arviointi ja tulosten mukaiset tukitoimet osana RAI toimintakyvyn arviointia.
Tehdään elintapaohjauksen palvelutarjotin	Perusturvapalveluissa laadittiin työikäisille sähköinen elintapaohjauksen palvelutarjotin kunnan nettisivuille. Elintapaohjauksen palvelupolkuja kehitettiin ja hyvinvointihoitaja aloitti tehtävässään syksyllä 2021
Mallinnetaan ehkäisevä päihdetyö: nimetään toimielin, monialainen työryhmä ja vastuuhenkilö lain mukaisesti sekä laaditaan ennaltaehkäisevän päihdetyön vuosikello, joka sisältää lasten ja nuorten parissa tehtävän päihdekasvatuksen.	Hyvinvointihoitajan tehtävään kuuluu myös ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin tehtävät. Ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä kokoontui syksyllä 2021 ja aloitti suunnittelemaan kunnan ehkäisevää päihdetyötä poikkihallinnollisesti. Elintapaohjauksen palvelutarjottimeen ja-polkuun liitetään liikuntapalvelut mahdollisuuksien ja resurssien mukaan vuoden 2022 aikana
Yhtenäinen ehkäisevän päihdetyön malli perusopetukseen	
Aloitetaan uusi vertaistukiryhmä (Polku) päihdeongelmista kärsivien läheisille	
	Kulttuuripalvelut ja kotihoito osallistuvat Tampereen kaupungin johtamaan Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus-hankkeeseen, jonka tavoitteena on liittää myös kulttuuripalvelut osaksi lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden palveluketjua. Päiväkeskus Aurinkorinteellä kehitetään

	Lähtötoimintaa v.2022 aikana. Tavoitteena matalan kynnyksen kohtaamispaikka, joka tukee hyvinvointia ja tarjoaa ohjausta ja neuvontaa.
--	--

tavoite: **Edistetään kuntalaisten mielenterveyttä ja yksilön selviytymiskykyä**

toimenpiteet	arviointi
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	Tarkastuslautakunta totesi vuoden 2020 kertomuksessa, että hyvinvointivointiryhmä esitti kertomuksessa johtopäätöksiä ja kannatettavia toimenpide-ehdotuksia. Tarkastuslautakunta toivoi kuitenkin lisää konkreettisia toimia ja terveellisten elämäntapojen markkinointia.
Kunta tarkastaa peruskoulujen terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin kolmen vuoden välein.	
Luodaan ja käytöön otetaan kiusaamisen ehkäisyn mallit varhaiskasvatukseen ja kouluille.	Varhaiskasvatuksessa otettu käyttöön PIKI-toimintamalli koko kunnassa. Se kirjataan kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan.
Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelu vakiinnutetaan osaksi opetussuunnitelmaa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	Nuorisopalvelut aloitti elämäntaitotunnit kaikilla alakouluilla syyskaudella 2021. Kaikki 5.- ja 6.-luokkalaiset osallistuivat kuukausittain nuoriso-ohjaajan tunneille, joilla käsiteltiin tunne- ja vuorovaikutustaitoja, hyvinvointitaitoja, mediakasvatusta ja päihdekasvatusta.
Harrastepäivä yhdessä seurojen kanssa kerran vuodessa.	Harrastepäivä on ohjelmistossa, mutta korona esti sen toteuttamisen 2021 vuotena. Tätä yritetään järjestää uudelleen 2022 vuoden aikana.

Harrastepassi otetaan käyttöön lapsille ja nuorille.	Harrastepassista luovuttiin, koska seuroista ei löytynyt tälle kiinnostusta. Tämän korvasi Harrastamisen Suomen malli -hanke. Jatkokehityksenä Suomen mallista voisi saada pysyvän toiminnon, mutta sen ylläpitäminen vaatii tuntuvaan rahoitusta.
Tehdään eri ikäryhmät kattava kulttuurisuunnitelma yhteistyössä eri osavastuualueiden ja yhdistysten kanssa.	Kulttuurisuunnitelman teko alkaa vuonna 2022 kulttuuriparlamentin toiminnan käynnistyttyä.
Osallistetaan perusopetuksen ja lukion oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston edustajat mukaan kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun.	Nuorisovaltuusto järjesti yhdessä nuorisopalveluiden kanssa 9.-luokkalaisten Vaikuta!-päivän, jossa nuoret pääsivät vaikuttamaan useiden kunnan toimijoiden tulevan vuoden suunnitelmiin.
Mielenterveyspalvelujen ryhmätoimintaa lisätään. Tehdään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa (vapaaehtoistyö ja vertaisohjaaja).	
Taataan kuntalaisille monipuoliset mielenterveyspalvelut, jotka toimivat ilman lähetettä.	
Lapsiperheiden voimavarojen varhainen tukeminen ja erityisen tarpeen tunnistaminen: lapset puheeksi-toimintamallin hyödyntäminen systemaattisesti, neuvola, vasukeskustelut, koulu. Työntekijöiden koulutus.	Lasten ja perheiden palveluissa on vahvistettu varhaista tukea, mm. lapsiperheiden kotipalvelun resurssia on lisätty. Systeemistä työtettä on edistetty perhekeskuspalveluissa, mm. MONNI-hankkeen systemiseen työotteeseen orientoivalla koulutuksella ja lapset puheeksi -koulutuksella.

Painopiste: Osallisuus ja vaikuttaminen

Tavoite: Vaikutetaan EVA-menettelyn kautta

toimenpiteet	arviointi
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	Liikuntakoordinaattori on osallistunut vaikutusten ennakoarviointiin.
Tehdään ohje vaikutusten ennakoarvoinnin menettelyyn (Eva) ja otetaan eva-arviointi käyttöön uuden ohjeen mukaisena.	Eva ohjeistus päivitettiin. Eva-arviointeja on tehty merkittävistä asioista. Muutamaa esimerkkiä Koskilinnan myynti, paloaseman myynti, yrityspalvelujen organisointimuutos, kansalaisopistotoiminnan siirto, palkanlaskennan ulkoistus, esiopetuksen järjestämistavan muutos.

tavoite: Edistetään sosiaalista osallistumista

toimenpiteet	arviointi
Vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä kolmannen sektorin toimijat osallistuvat kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun.	Nuorisovaltuusto on ollut mukana suunnittelemassa nuorisolle sopivaa Hämeenkyrölippua.
Vapaaehtoistyön koordinoitumisen vakiinnuttaminen tukemassa kuntalaisten osallisuutta.	Vapaaehtoistyön organisointi on sovittu vuodeksi 2022 elikeinopalvelujen hoidettavaksi. Vuoden 2023 alusta toiminta siirtyy sivistyspalveluiden hoidettavaksi.

tavoite: Edistetään yhteiskehittämisen menetelmien käyttöä

toimenpiteet	arviointi
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	Liikuntakoordinaattori kutsuu seurakuntaa koolle kaksi kertaa vuodessa. Vuonna 2021 tämä toteutui kaksi kertaa
Perustetaan kulttuuriparlamentti monipuolistamaan Hämeenkyrön kulttuuritarjontaa ja aktivoimaan kuntalaisia kulttuuriharrastusten pariin.	Kulttuuriparlamentin jäsenet valittiin syksyllä 2021, mutta parlamentin toiminta käynnistyy koronan vuoksi vasta keväällä 2022.

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	Hyvinvointityöryhmä käsittelee liikunnan edistämistä moniammatillisessa työryhmässä.
Lapset ja nuoret osallistuvat varhaiskasvatuksessa ja kouluissa ruokailujärjestelyjen suunnitteluun, toteutumiseen ja arviointiin.	Yhteiskoulussa on toiminut oppilas- ja opiskelijakunnan hallituksen, vanhempainyhdistyksen ja keittiöhenkilökunnan edustajien sekä rehtorin ja ruokapalveluesimiehen muodostama Makuraati kerran lukukaudessa.
Ikääntyvien palveluissa toteutetaan asiakasraadit.	Koronan kokoontumisrajoitukset eivät mahdollistaneet asiakasraatien toteuttamista ikääntyvien palveluissa. Tavoitteena on toteuttaa raadit v.2022 aikana. Huhtikuussa 2022 toteutetaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kansallinen asiakastytytyväisyyskysely kotihoidon ja ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaille.
Työllisyyspalveluissa järjestetään yhteisöllisyyspäivä neljä X vuodessa.	Työllisyyspalvelut järjestivät Yhteisöllisyyspäivän vain kerran v. 2021 koronan kokoontumisrajoituksista johtuen. Yhteisöllisyyspäivän aiheena oli velkaneuvonta
Terveyspalveluissa on tehty (11/2020) digipalveluista asiakastytytyväisyyskysely, jonka pohjalta digitaalisia palveluja kehitetään.	
Työkykyviisarin käyttöönotto työllisyyspalveluissa	Työkykyviisarin käyttöönotto aloitettiin osana työkykyselvittelyjä.
Toteutetaan keskustan yleiskaavaprojektissa kokeilu sähköisestä	

karttapohjaisesta kommentointijärjestelmästä.	
Toteutetaan kuntalaisille kysely elinympäristön hyvinvointivaikutuksista.	
Otetaan käyttöön systeemisen lastensuojelun tiimin toimintamalli.	Lastensuojelussa ja lapsiperheiden sosiaalityössä on otettu käyttöön systeeminen toimintamalli. Systeeminen toimintamalli lapsiperheiden palveluissa on edistänyt asiakkaiden osallisuutta. Sähköisen perhekeskuksen kehittämistyössä on aktiivisesti pyydetty palautetta eri asiakasryhmiltä
Sosiaalityön palveluissa kehitetään osallistavien menetelmien hyödyntämistä asiakastyössä ja palveluiden kehittämisessä	Vammaispalveluissa kunta on ollut mukana henkilökohtaisen budjetoinnin hankkeessa. Hankkeessa on ollut mukana Pirkanmaan asiakaskehittäjäryhmä suunnittelemassa toimintamalleja, joilla tukea asiakasta henkilökohtaisen budjetoinnin käytössä

Painopiste: Turvallinen elinympäristö

tavoite: **Vähennetään lapsiperheiden/kuntalaisten eriarvoisuutta**

toimenpiteet	arviointi
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa.	Vuoden 2021 lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuus on raportoitu hyvinvointikertomuksessa. Seurantaan tarvitaan jatkossa parempia mittareita esimerkiksi ulkoliikuntapaikkoihin.
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille (avustuskriteerit)	Vuonna 2021 liikuntapalveluilla oli liikuntaa lähiympäristössä hanke, jonka johdosta ohjaustoimintaa pystyttiin laajentamaan. Toimintaan saatiin Aluehallintoviraston avustusta. Tulevaisuudessa toiminnon ylläpitämiseen tarvitaan lisäresursseja,

	hanketoimintaa tai kolmannen sektorin palveluntuottajien apua.
Erityisryhmien liikuntamahdollisuuksien lisääminen (avustuskriteerit/henkilöstöresurssien lisääminen)	Erityisryhmien liikuntamääriä pystyttiin lisäämään liikuntaa lähiympäristössä hankkeen voimin. Erityisryhmien lisäys kohdistui hankkeessa ikääntyneisiin. Henkilöstöresurssi poistuu maaliskussa 2022.
Toimivan palveluliikenteen kehittäminen koko kunnan alueella.	Palveluliikenteen nykyinen kilpailutuskauti loppuu vuoden 2023 kesällä. Kilpailutus aloitetaan vuoden 2022 lopussa.
Perhekeskuksen jatkokehittämisessä huomioidaan palvelujen saatavuus yhdenvertaisuuden näkökulmasta	Sähköinen perhekeskus on avattu ja etävastaanottomahdollisuutta sekä muita sähköisiä palveluita on kehitetty, VideoVisit otettu käyttöön v. 2022 puolella.
Tarjotaan yhdeksännen luokan päättävälle hämeenkyröläisnuorille mahdollisuus ensimmäiseen kesätyöhön kunnalla.	Yhteiskoulussa ja lukiossa on Työpolku -kurssi, jossa tehdään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa ja opastetaan työnhakuun. 8. ja 9. -luokkalaisten TET -harjoittelut helpottavat oman alan etsimistä ja voivat mahdollistaa kesätyöpaikan löytämisen.

tavoite: **Edistetään lähiympäristöjen kehittämistä esteettömiksi ja turvallisiksi sekä liikkumiseen ja osallisuuteen kannustaviksi**

toimenpiteet	arviointi
Vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä kolmannen sektorin toimijat osallistuvat kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun (kaavoitus, esteettömyys, ympäristö, asumisen ratkaisut)	Nuorisovaltuustolla on uudella valtuustokaudella edustajat kunnanvaltuuston ja sivistyslautakunnan lisäksi perusturva- ja elinympäristölautakunnissa. Vanhus- ja vammaisneuvostot eivät kokoontuneet korona-aikana normaalia tahtia, eivätkä

	siten ehtineet käsitellä kuin muutaman asian.
Kunnan monialainen sisäilmatyöryhmä huolehtii osaltaan terveellisestä sisäilmastosta julkisissa rakennuksissa	Sisäilmatyöryhmä kokoontuu tarvittaessa. Edellinen kokous 12.11.2021
Kootaan kaikki kunnan kävely- ja pyöräilyreitit sähköiseen karttapalveluun	Kunnan liikuntapaikat ja alueet ovat koottuna Lipas -tietojärjestelmässä. Lisäksi saimme 2021 vuonna käyttöön latupalvelujärjestelmän Sometec palveluntuottajalta, joka sisältää myös kunnan kaikki liikuntapaikat kartalla - palvelun.
Lisätään julkisten puisto- ja viheralueiden viihtyisyyttä ja parannetaan luonnon monimuotoisuutta käynnistämällä kunnan vieraslajiohjelma	Taloustilanne ei sallinut ohjelman käynnistämistä. Yleisten alueiden hoitoa tehdään resurssien puitteissa.
Esteettömyys ja turvallisuus sekä kevyen liikenteen reittien riittävyys ja viihtyisyys huomioidaan 2021 käynnistävässä keskustan yleiskaavasunnittelussa	Teemoista pidetään huolta Hämeenkyrönväylähankkeessa ja väylän arvioidaan valmistuvan 2022 puolella. Keskustan osayleiskaavatyö käynnistyy varsinaisesti 2022 ja teemat ovat siinä mukana

Painopiste : Vaikuttavat palvelut

tavoite: **Parannetaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta**

toimenpiteet	arviointi
Lisätään kunnan liikuntamahdollisuuksia yhdenvertaisuutta painottaen.	Liikuntamahdollisuuksia lisättiin yhdenvertaisuuden näkökulmasta vapaakäyttöisiä liikuntapaikkoja. Näitä olivat muun muassa Poussanharjun pururadan ja yleisurheilukentän peruskorjaus sekä kuntoportaiden ja skeittiparkin rakentaminen. Tämän lisäksi digitaalisia

	palveluita parannettiin. Tulevaisuudessa keskitymme liikunnan yhdenvertaisuuden painottamiseen rakentamalla lisää vapaasti käytettäviä liikunta-alueita. Elinympäristöpalvelut tekevät liikuntapalvelujen kanssa säännöllisesti vuosittain yhteistyötä lähiliikuntapaikkojen kunnossapidossa ja kehittämisessä.
Kunta kehittää tulevaisuudessa vapaasti käytettäviä lähiliikuntapaikkoja.	Kunta kehitti vuonna 2021 vapaassa käytössä olevia liikuntapaikkoja monipuolisesti. Vapaassa käytössä olevien liikuntapaikkojen kehittäminen oli liikuntapalveluiden kärkitavoite kuluvana vuonna, mutta myös tulevina vuosina.
Digipalveluiden käytön ohjaus ja opastus kuntalaisille. Yhteispalvelupisteen hyödyntäminen kuntalaisten tukemisessa digitaalisissa palveluissa terveyskeskuksessa.	Kunnan asiointipiste on avustanut kuntalaisia digipalvelujen käyttöönotossa esim. Kela-asioinnissa. Rönsyn kanssa yhteistyössä on etenkin ikäihmisille järjestetty digitukea.
Osallistutaan työllisyyden kuntakokeiluun yhdessä Pirkanmaan muiden kuntien kanssa. Kuntakokeilun kautta tarjotaan kasvokkaista lähipalvelua työttömille.	
Tuetaan työttömien työkykyä hyödyntämällä tehokkaasti kunnan sosiaali- ja terveyspalveluita	Työttömien työkykyä on tuettu kansalaisopiston ja työllisyyspalveluiden yhdessä toteuttamassa jatkuvan oppimisen hankkeessa. Työttömät työnhakijat ovat voineet osallistua vuosittain ilmaiseksi kahdelle kansalaisopiston ryhmäopetuskurssille. Sote-palveluissa on perustettu

	moniammatillinen tiimi, jonka tavoitteena on erityisesti työikäisten paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden palvelupolkujen koordinointi
Digi- ja hyvinvointiteknologian käyttömahdollisuuksien lisääminen.	Kotihoidossa pilotoitiin osana KATI-hanketta (kotona asumisen teknologiat ikäihmisille) omaishoitoperheille etäkuntoutusjakso. Sosiaal- ja terveystieteiden keskuksessa otettiin käyttöön itseilmoittautuminen sekä sähköinen asiointipalvelu eli Omaolo, joka on kansallinen digipalvelu ja auttaa asiakasta arvioimaan hoidon tai palvelun tarvetta.

tavoite: **Otetaan käyttöön vaikuttavat menetelmät ja toimintamallit**

toimenpiteet	arviointi
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	Talousarviossa 2021 yhteisenä tavoitteena on koko kunnan yhteinen hyvinvoinnin edistämisen hanke. Lisäksi palvelualueilla on omia tavoitteita strategiseen päämäärään hyvinvoiva hämeenkyröläinen liittyen.

tavoite: **Kehitetään asiakaspalautejärjestelmien/asiakaskokemuksen ja hyödynnetään tuloksia**

toimenpiteet	arviointi
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	

Kuntalaisilta kerätään asiakaspalautetta liikuntapalveluiden toiminnasta vuosittain	Liikuntapalvelut keräävät vuosittain asiakaspalautetta kuntalaisilta kyselytutkimuksella Google Formisin kautta. Viimeisin kysely laadittiin joulukuussa 2021.
---	--

5 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Lapsiperheiden liikunta-aktiivisuuden lisääminen

-Vuonna 2021 järjestetyt perheliikuntatempaukset olivat suosittuja ja niille toivottiin jatkoa, tulevaisuudessa on mahdollisuus järjestää perheille suunnattuja liikuntatapahtumia liikuntapalveluiden toimintaa organisoimalla peilaten palveluiden tarpeisiin.

Liikuntaa lähiympäristössä -hanke ja muiden kuntalaisten hyvinvointiin liittyvien hankkeiden käynnistäminen tulevaisuudessa

-Hanke osoittautui erinomaiseksi kokonaisuudeksi ja se saavutti usean ikäryhmän suosion.

Liikuntapalveluiden ohjaustarpeet tulevat kasvamaan tulevaisuudessa ja se tulisi huomioida tulevassa talouden ja toiminnan suunnittelussa.

-Huomioidaan hankkeiden edellyttämä omarahoitusosuus taloussuunnittelussa. Hankkeet koskevat usein poikkileikkaavasti kaikkia kuntalaisia, ei vain tiettyä palvelua.

Liikuntapaikkarakentaminen

-Ulkoliikuntapaikkojen rakentaminen ja peruskorjaaminen osoittautuivat kuluvana vuonna tarpeelliseksi toimenpiteeksi ja tämä näkyi esimerkiksi skeittiparkin runsaassa käyttöasteessa

-Tulevaisuudessa ulkoliikuntapaikkoja tulee uudisrakentaa ja peruskorjata edelleen määrätietoisesti.

Elintapaohjauksen kehittäminen kunnan toimintana

-Liikuntapalveluilla ei ole vielä rakennettu omaa elintapaohjauspalvelupolkua. Puolestaan sosiaali- ja terveystalouden palvelu on saatavilla.

-Elintapaohjaus tulee kunnille vuonna 2023 perustoiminnoiksi, jonka vuoksi se täytyy nostaa liikuntapalveluiden toimintoihin. Liikuntapalveluiden elintapaohjauspolku voidaan liittää sosiaali-terveyspalveluiden elintapaohjauspolkuun.

-Elintapaohjauksen käyttöönoton johdosta liikuntapalveluiden nykyisiä palveluita joudutaan muokkaamaan.

Koulunuorisotyöhankkeen myötä töissä oli kolme nuoriso-ohjaajaa, mikä näkyi palveluiden laajuudessa ja laadussa. Yhden kokopäiväisen nuoriso-ohjaajan lisäyksellä on voitu tavoittaa aiempaa paremmin nuoret siellä missä he ovat. Koska viime vuosina korjaavien toimenpiteiden kysyntä on voimakkaasti kasvanut ja niihin on jouduttu esittämään resurssia, nuoriso-ohjauksen merkitys ennaltaehkäisevänä palveluna kasvaa ja korostuu.

Kunnan moniammatillinen nuorisotyöryhmä jatkaa nuorten hyvinvoinnin tukemista käsittelemällä nuoriin liittyviä havaintojaan säännöllisissä verkostotapaamisissa sekä järjestämällä yhteisvoimin toimintaa Hämeenkyrön eri-ikäisille nuorille erityisesti kesäaikaan tapahtuvan jalkautuvan työn kautta.

Kunnan moniammatillinen nuorisotyöryhmä järjestää Yhteiskoululla päihdekasvatusta syksyllä 2022, ehkäisevän päihdetyön kehittäminen koko kunnassa.

Toimivat palveluketjut lasten tuen toteuttamiseksi yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Säilytetään olemassa olevat rakenteet esim. alakoulujen kiertävä hyvinvointitiimi.

Huomioidaan kuraattorimitoitus ja koulupsykologimitoitus palvelujen suunnittelussa.

Eri indikaattorit osoittavat, että lasten ja nuorten psyykkiset pulmat ovat lisääntyneet. Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseksi vahvistetaan matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita. Psykiatrisen sairaanhoitajan resurssia pyritään kohdentamaan kouluille nykyistä enemmän ja yläkoululla aloitetaan Elämä edessä -pilotti, jossa nuorten arkiympäristöön viedään moniammatillinen palvelukokonaisuus, joka koostuu oppilashuollon toimijoista (terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi, kuraattori ja psykiatrinen sairaanhoitaja).

Lasten neuropsykiatristen haasteiden määrä näyttää kasvaneen arjessa ja kuntaan on perustettu nepsy-työryhmä, jonka tehtävänä on mm. koordinoida ja kuvata kunnassa tehtävää nepsy-työtä.

Neuropsykiatristen valmentajien toimesta suunnitelmallinen toiminta eri palveluihin lasten ja nuorten tukemiseksi. Jotta nepsy -työ saadaan osaksi perustoimintaa ja arkea, vaatii se suunnitelmallista toiminnan johtamista.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2022

6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021-2025

Mielenterveys- ja päihdeohjelma 2021-2025

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma 2021-2025

7 Hyvinvointisuunnitelma

Elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia

Tavoite	Toimenpiteet	Vuosi 2022	
Lisätään lasten, nuorten ja perheiden ruokailoa ja ruokatottumuksia	Varhaiskasvatuksessa noudatetaan VNR:n varhaiskasvatuksen ruokailusuositusta ja nostetaan ruokakasvatus toimintasuunnitelman painopisteeksi.	ruokakasvatus kirjataan toimintasuunnitelmaan painopisteeksi kaudelle 2022-2023	
	Otetaan käyttöön ruokaraadit kouluissa ja päiväkodeissa	Varhaiskasvatuksessa pilotoidaan ruokaraatitoimintaa Kirkonkylän päiväkodissa	

	Nuorisotiloilla valmistettavassa ruuassa huomioidaan monipuolisuus. Tiloilla ylläpidetään positiivista ruokakeskustelua.	Nuorisotilalla järjestetään kuukausittain yhteinen kokkailuilta, jolla tuetaan nuorten ruuanlaittotaitoa ja varmistetaan, että jokainen saa kokemuksen yhdessä syömisestä.	
	Tehdään elintapaohjauksen palvelutarjotin	Laaditaan elintapaohjauksen sähköinen palvelutarjotin ja palvelupolut lapsille,nuorille ja lapsiperheille sekä ikääntyneille. Koko elämänlaatupalveluiden tarjonta on osa elintapaohjauksen palvelutarjotinta.	
	Mallinnetaan ehkäisevä päihdetyö: nimetään toimielin, monialainen työryhmä ja vastuhenkilö lain mukaisesti sekä laaditaan ennaltaehkäisevän päihdetyön vuosikello, joka sisältää lasten ja nuorten parissa tehtävän päihdekasvatuksen.	Ehkäisevän päihdetyön monialainen poikkihallinnollinen työryhmä kokoontuu säännöllisesti ja laatii toimintasuunnitelman sekä vuosikellon toiminnan tueksi.Nuoriso-ohjaaja osaksi moniammatillista työryhmää.	
	Yhtenäinen ehkäisevän päihdetyön malli perusopetukseen	Kts ed.kohta	
	Kehitetään harrastekaveritoimintaa.	Koulutetaan yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa vapaaehtoisia lähtemään haastavassa elämäntilanteessa olevien tueksi erilaisiin harrasteryhmiin.	
	Lisätään nuorten matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia.	Nuorisopalvelut ja liikuntapalvelut järjestävät viikoittain ilmaisen ohjatun kuntosalivuoron nuorille.	
Edistetään	Luodaan ja käyttöön otetaan	Varhaiskasvatuksessa osana PIKI-	

kuntalaisten mielenterveyttä ja yksilön selviytymiskykyä	kiusaamisen ehkäisyn mallit varhaiskasvatukseen ja kouluille.	toimintamallia	
	Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelu vakiinnutetaan osaksi opetussuunnitelmaa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	Varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön PIKI-toimintamalli lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetteluun ja kiusaamisen ehkäisemiseen. Palkataan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa edellytetty kolmas nuorisotyöntekijä, jonka toimialueena ovat alakoulut. Nuorisopalvelut jatkaa elämäntaitotuntien tarjoamista 5. ja 6. luokkien oppilaille.	
	Harrastepäivä yhdessä seurojen kanssa kerran vuodessa.	Elämänlaatupalvelut ja kolmas sektori järjestävät yhdessä lasten ja nuorten harrastepäivän 3.9.2022.	
	Tehdään eri ikäryhmät kattava kulttuurisuunnitelma yhteistyössä eri osavastuualueiden ja yhdistysten kanssa.	Kulttuuripalvelut ja -parlamentti käynnistävät suunnitelman teon.	
	Taataan kuntalaisille monipuoliset mielenterveyspalvelut, jotka toimivat ilman lähetettä.	Yläkoulun oppilashuollon toimijat ovat mukana Elämä edessä -pilotissa, jossa tavoitteena on tuoda nuorten arkiympäristöön moniammatillinen palveluverkosto, joka vahvistaa nuorten perustason päihde- ja mielenterveyspalveluita. Lisäksi koulutetaan yläkoululle lisää nuorten masennuksen lyhytterapia- eli IPC- osaajia.	

	Lapsiperheiden voimavarojen varhainen tukeminen ja erityisen tarpeen tunnistaminen: lapset puheeksi- toimintamallin hyödyntäminen systemaattisesti, neuvola, vasukeskustelut, koulu. Työntekijöiden koulutus.	Neuvolan henkilöstöä osallistuu Lapset puheeksi -koulutukseen. Lapsiperheille kotiin vietäviä palveluita vahvistetaan (perheohjaus, lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö)	
	Lapsiperheiden avoimen toiminnan kehittäminen	Varhaiskasvatuksen perheohjaajan tehtävänkuva muutetaan lapsiperheiden palvelujen kehittämisen ja hyvinvointitehtävien kokonaisuudeksi	
	Perusopetuksen oppilaille järjestetään koulupäivän aikana kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia kulttuurielämyksiä.	Kulttuuripalvelut koordinoi kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisen eri ikäluokille suunnitellun ja koulupäivän aikana toteutettavan kulttuuritarjonnan toteuttamista sekä sen kehittämistä entistä enemmän perusopetuksen opetussuunnitelmaan nivoutuvaksi kulttuurikasvatussuunnitelmaksi.	

Osallisuus ja vaikuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Vuosi 2022	
Vaikutetaan EVA-menettelyn kautta	Nuorisovaltuusto otetaan mukaan EVA-menettelyihin.	Nuorisovaltuustolta pyydetään vähintään kaksi EVA-kannanottoa vuonna 2022.	
Edistetään sosiaalista	Vanhus- ja	Vanhus- ja vammaisneuvostoa	

osallistumista	vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä kolmannen sektorin toimijat osallistuvat kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun.	tiedotetaan hyvinvointialueen valmisteluvaiheista. Nuorisovaltuustolta pyydetään lausunto vähintään nuoria koskevista suunnitelmista niiden tekovaiheessa. Kulttuuriparlamentilta pyydetään kannanotto vähintään oman alansa suunnitelmista.	
	Vapaaehtoistyön koordinoit toiminnan vakiinnuttaminen tukemassa kuntalaisten osallisuutta	Järjestökumppanuuden ja vapaaehtoistyön koordinoiti kunnan toimintaa ja vuoden 2023 alusta osa hyvinvointikoordinaattorin tehtäviä	
Edistetään yhteiskehittämisen menetelmien käyttöä	Kulttuuripalvelut ja kulttuuriparlamentti edesauttavat Hämeenkyrön kulttuuritarjonnan monipuolistumista ja aktivoivat kuntalaisia kulttuuriharrastusten pariin	Kulttuuriparlamentti kokoontuu 2-4 kertaa vuodessa. Parlamentti ja kulttuuripalvelut kutsuu vuosittain 1-2 kertaa oman alansa yhdistykset sekä vammais- ja vanhusneuvostojen ja nuorisovaltuuston edustajat suunnittelemaan kulttuuritoiminnan kehittämistä ja Hämeenkyrön kulttuuritapahtumia. Tavoitteena on myös matalan kynnyksen toiminta.	
	Lapset ja nuoret osallistuvat varhaiskasvatuksessa ja kouluissa ruokailujärjestelyjen suunnitteluun, toteutumiseen ja arviointiin.	käynnistyy osana ruokaraatitoimintaa varhaiskasvatuksessa vuonna 2022	

	Ikääntyvien palveluissa toteutetaan asiakasraadit	Kotihoidossa ja asumispalveluissa toteutetaan asiakastytytyväisyyskyselyt kevään 2022 aikana. Syksyllä järjestetään päiväkeskus Aurinkorinteen asiakasraati.	
	Otetaan käyttöön systeemisen lastensuojelun tiimin toimintamalli	Lastensuojelussa on otettu käyttöön systeeminen tiimimalli v. 2021 ja sitä laajennetaan myös muuhun lapsiperheiden sosiaalityöhön ja mm. palvelutarpeen arviointeihin v. 2022 aikana.	
	Sosiaalityön palveluissa kehitetään osallistavien menetelmien hyödyntämistä asiakastyössä ja palveluiden kehittämisessä.	Sosiaali- ja terveyskeskukseen perustetaan asiakasraatitoiminta osana PirSote-hankkeen osallisuuden edistämisen tavoitteita.	

Turvallinen elinympäristö

Tavoite	Toimenpiteet	Vuosi 2022	
Vähennetään lapsiperheiden/kuntalaisten eriarvoisuutta	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa.	Kehitetään raportointia ja etsitään uusia indikaattoreita kouluterveyskyselyn lisäksi	
	Tarjotaan yhdeksännen luokan päättävälle hämeenkyröläisnuorille mahdollisuus ensimmäiseen kesätyöhön kunnalla	Huomioidaan vuoden 2023 talousarviosuunnittelussa nuorten kesätyöpaikkojen palkkavaraus.	

Edistetään lähiympäristöjen kehittämistä esteettömiksi ja turvallisiksi sekä liikkumiseen ja osallisuuteen kannustaviksi	Vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä kolmannen sektorin toimijat osallistuvat kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun (kaavoitus, esteettömyys, ympäristö, asumisen ratkaisut)	Sähköisen osallistumisen rinnalla mahdollistetaan myös muu osallistuminen.	
--	--	--	--

Vaikuttavat palvelut

Tavoite	Toimenpiteet	Vuosi 2022
Parannetaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta	Digipalveluiden käytön ohjaus ja opastus kuntalaisille. Yhteispalvelupisteen hyödyntäminen kuntalaisten tukemisessa digitaalisissa palveluissa terveyskeskuksessa.	Työllisyyspalveluiden organisoimana pilotoidaan Digi-tukea keväällä 2022. Digi-tukihenkilö on tavoitettavissa työllisyyspalveluissa, Kirjastossa, Aurinkorinteellä, Yhteispalvelupisteellä ja Rönsyn tiloissa
	Kansalaisopisto tarjoaa työttömille vuosittain kaksi ilmaista kurssia.	Tästä periaatteesta pidetään kiinni kansalaisopiston ylläpidon siirryttyä Saksy-koulutuskuntayhtymälle.
Otetaan käyttöön vaikuttavat menetelmät ja toimintamallit		

Kehitetään asiakaspalautejärjestelmien/asiakaskokemuksen ja hyödynnetään tuloksia	Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	Siltafoorumi käynnistyi ja sen toimintaa jatketaan Toteutetaan sähköinen kysely elinympäristön merkityksestä kuntalaisten hyvinvoinnille.
---	---	---

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

8 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointiryhmä

Sivistysjohtaja Kimmo Levänen (pj)

Ruokapalvelupäällikkö Erja Tomminen

Sairaanhoitaja Susanna Salonen

Hoitotyön päällikkö Kati Kola-Huhtala

Työllisyyspalveluiden päällikkö Hanna Rajakoski

Maarakennusmestari Risto Kivimäki

Elinkeinokoordinaattori Karo Tammisto

Kotihoidon päällikkö Sirpa Hiltunen

Sosiaalityön päällikkö Katja Sipiläinen

Rehtori Merja Heinäaho

Liikuntakoordinaattori Mika Koskela

Kansalaisopiston rehtori Pirkko Pilvinen

Hyvinvointikoordinaattori, varhaiskasvatuksen johtaja Kaisa Ojanen (siht.)

9 Suunnitelman hyväksyminen